

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate

Una din direcțiile de bază ale activității statului este apărarea drepturilor și intereselor legale ale personalității, în special ale copilului, care, având în vedere imaturitatea sa fizică și mentală, necesită o grijă deosebită din partea statului și a societății. Or, potrivit art. 50 din Constituție, copiii au dreptul la ajutor și ocrotire specială, bucurându-se de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor, pe când exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

Trecerea Republicii Moldova în anii 1990 la economia de piață, însoțită de o criză economică profundă, s-a răsfrânt negativ asupra sferelor tradiționale ale structurii sociale: munca, familia, educația. Ca rezultat, Republica Moldova s-a transformat într-o țară exportatoare de persoane, în general, și de copii, în special. Așadar, în perioada anilor 2003-2014, în Republica Moldova au fost înregistrate 372 de infracțiuni de trafic de copii, comise în diverse scopuri, cele mai frecvente fiind exploatarea sexuală comercială, în prostituție și în industria pornografică, exploatare prin muncă și practicarea cerșetoriei.

În timpul de față, se observă tendințe noi de comitere a traficului de copii. Astfel, persoanele care anterior au devenit victime ale traficului de ființe umane și ulterior revenind în țară, cunoscând specificul traficului, făcându-și unele relații infracționale, știind veniturile de pe urma traficului, recurg și ele la astfel de fapte infracționale, traficând la rândul lor și copii; traficarea copiilor de către părinți, rude, persoane care dețin controlul asupra copilului; folosirea dependenței materiale sau financiare față de copil; organizarea așa-zisului „sex-turist” (o modalitate recent întâlnită în RM); recrutarea victimelor prin rețelele electronice; traficarea copiilor în țări ce nu sunt considerate țări de destinație pentru victimele din Republica Moldova; traficarea copiilor în țările unde RM nu are misiuni diplomatice și, respectiv, cooperarea în această direcție este una inefectivă sau chiar redusă la zero etc.

Cele indicate mai sus dictează imperativ necesitatea elaborării unei metodici complexe cu privire la elucidarea și cercetarea traficului de copii. Mai mult ca atât, în RM nu există o metodică privitoare la aspectele procesual-penale și tactici

criminalistice de cercetarea a acestui gen de infracțiune, sub gama respectivă de cercetare.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul cercetării lucrării este elaborarea metodicii criminalistice și a recomandărilor practice privind investigarea traficului de copii, precum și identificarea lacunelor în legislația de profil și înaintarea propunerilor de rigoare.

Scopul cercetării a condus la abordarea și hotărârea următoarelor probleme: elaborarea caracteristicii criminalistice a traficului de copii, în baza studierii și analizei cauzelor penale pornite pe genul dat de infracțiune; determinarea circumstanțelor ce urmează a fi stabilite și probate; stabilirea particularităților depistării semnelor de infracțiune și pornirea urmăririi penale în cazul traficului de copii; elaborarea algoritmilor investigării infracțiunii în cauză; determinarea situațiilor de urmărire penală și a particularităților efectuării urmăririi penale la etapele inițială și ulterioară; identificarea mecanismului de interacțiune a organului de urmărire penală cu alte organe de drept ale RM și altor state în cadrul organizării și efectuării urmăririi penale în cazul infracțiunii vizate; elucidarea specificului de efectuare a unor acțiuni de urmărire penală în cazul investigării traficului de copii.

Cercetările efectuate se întemeiază pe studierea doctrinei, legislației și practicii judiciare existente în domeniul dat.

La înfăptuirea studiului vizat a servit legislația procesual-penală a RM și a altor state (România, Federația Rusă, Ucraina, Bielorus, Letonia, Austria, Elveția, Germania, Franța etc.).

Baza teoretică a investigației o constituie lucrările recunoșcuților autori în domeniu: V. Dongoros, V. Bercheșan, I. Doltu, N. Volonciu, I. Neagu, A. V. Dulov, A. Larin, L. Vidonov, S. Abramova, R. Belkin, I. Gherasimov, V. Ermolovici, N. Soloviov, N. Iablokov, V. Burdanova,

L. Canevski, O. Baev, S. Lavruhin, N. Selivanov, I. Panteleev, A. Kolesnicenko, V. Konovalova,

V. Klocikov, I. Klîkov, G. Gustov, I. Artamonov, A. Filipov, A. Șatalov, I. Vozgrin, A. Eisman, S. Nazarov, N. Matusșkina etc. Dintre autorii autohtoni, lucrările cărora au stat la baza elaborării tezei, pot fi menționați: Ig. Dolea, Iu. Odagiu, M. Gheorghită, V. Cușnir, V. Berliba, S. Brânză, S. Doraș etc.

Obiectele cercetării sunt activitățile infracționale în cadrul traficului de copii și aspectele practice ale activității organelor de urmărire penală pentru descoperirea și cercetarea infracțiunilor respective.

Subiectele cercetării sunt elucidarea regularităților inerente activității infracționale ale traficului de copii și regularităților inerente activității infracționale privind elucidarea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor indicate.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute

Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că lucrarea respectivă este în premieră pentru Republica Moldova, care presupune o primă încercare de a efectua o investigație temeinică sub aspectul procesual-penal și criminalistic al infracțiunii prevăzute de art. 206 CP al RM. În cele din urmă, au fost expuse concluzii și recomandări în vederea modificării și completării unor norme procesual-penale, a Legii nr. 241 din 20.10.2005, precum și alte recomandări de perfecționare a legislației de profil și de investigație eficientă a categoriei date de infracțiuni.

Cercetarea științifică rezidă în analiza sub toate aspectele a conceptelor și definițiilor expuse în literatura de specialitate autohtonă și străină, trecute prin filtrul unei analize proprii, precum și înaintarea unor soluții, idei și concepte noi, care, în viziunea autorului, sunt imperativ necesare pentru realizarea justiției penale în acest sens.

Rezultatele inovaționale, obținute în ipoteza studiului științific realizat, constau în următoarele recomandări *de lege ferenda*: completarea alin. (1) al art. 206 CP cu lit. i); modificarea și completarea pct. 1) alin. (8) și alin. (11) ale art. 58 CPP; completarea art. 58 CPP cu alin. (5²); completarea art. 60 CPP cu alin. (1²); modificarea alin. (5) al art. 60 CPP; completarea art. 111 CPP cu alin. (4) și alin. (5); modificarea alin. (4) al art. 125 CPP; modificarea alin. (1) al art. 128 CPP; completarea art. 142 CPP cu alin. (5); modificarea alin. (1) al art. 253 CPP și completarea lui cu alin. (1¹); modificarea art. 266 CPP; completarea CPP cu art. 266¹; modificarea alin. (1) al art. 279 CPP; modificarea alin. (2) al art. 301 CPP; completarea art. 2 al Legii nr. 241-XVI din 20.10.2005 cu pct. 15); în denumire și în tot cuprinsul Legii nr. 241-XVI din 20.10.2005 sintagma „trafic de ființe umane” de substituit cu sintagma „trafic de persoane”; modificarea alin. (1) al art. 4 și alin. (1) al art. 6 din Legea nr. 333 din 10.11.2006.

Totodată, aportul nostru la ridicarea gradului de investigație a infracțiunilor de trafic de copii a constat în elaborarea caracteristicilor criminalistice ale traficului de copii; întrebuițarea largă a datelor caracteristicilor criminalistice ale infracțiunilor analizate în legătură strânsă cu circumstanțele care urmează a fi stabilite și probate; elaborarea programelor algoritmice de cercetare a cauzelor penale privind traficul de copii în situațiile tipice de urmărire penală; elaborarea unui complex de

recomandări tactice cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală în legătură cu cercetarea infracțiunilor vizate.

Problema științifică importantă rezolvată constă în fundamentarea științifică a metodologiei de investigare și urmărire penală a cazurilor de traficare a copiilor, eliminarea deficiențelor unor norme juridice contradictorii, care constituie impedimente la descoperirea, cercetarea și prevenirea traficului de copii, aspecte care au condus la implementarea acestei metodologii sistemice, în vederea aplicării ei uniformizate de către organele de urmărire penală pe teritoriul întregii țări.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării

Din punct de vedere teoretic, lucrarea dată constituie o relatare și abordare a părerilor, problemelor și căilor de soluționare a acestora, cu referire specială la infracțiunea de trafic de copii. Datorită abordărilor efectuate se poate elabora o Strategie efectivă de prevenire și combatere a traficului de persoane. Din acest considerent, importanța teoretică constă în faptul că lucrarea prezintă un studiu bine sistematizat și documentat prin soluții practice și poate fi luată în vedere în cadrul studiilor universitare și postuniversitare, precum și de lucrătorii practici, ultimilor fiindu-le o recomandare metodică la cercetarea infracțiunilor respective.

Valoarea teoretico-aplicativă se confirmă și prin multitudinea abordărilor și soluțiilor redade de autor. Astfel, anumite teze și idei novatorii pot fi preluate în vederea unor eventuale modificări de legislație, asigurându-se astfel eficientizarea luptei împotriva infracțiunilor de trafic de persoane.

Importanța aplicativă rezidă în redarea unor concepte, soluții și propuneri vizavi de aspectul procesual-penal și criminalistic al problematicii supuse studiului. Toate acestea, însoțite de o gamă amplă de spețe din practica judiciară a Republicii Moldova și a altor state, pot fi luate în vedere de către ofițerii de urmărire penală, procurori și judecători în cadrul activității zilnice de combatere a criminalității, inclusiv a celei de trafic de copii.

Aprobarea rezultatelor lucrării

Prevederile teoretice de bază și recomandările practice propuse sunt expuse în multiple articole, publicate în culegerile științifice atât din țară, cât în străinătate. Unele prevederi, concluzii și recomandări din teză au fost discutate la diverse conferințe științifice organizate atât în RM, cât și în alte țări, cum ar fi conferința internațională „Combaterea și prevenirea traficului de femei” (12.04.2012, Donețk, Ucraina), „Jurisprudența CEDO împotriva Moldovei” (19.02.2010, Chișinău), „Tactici de audiere a minorului” (15-19.03.2010, Chișinău), „Consolidarea colaborării între organele de drept cu abilitați în domeniul prevenirii și combaterii